

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Cirkulärnr: 2005:74
Diariernr: 2005/1754
Handläggare: Laina Kämpe, Eva-Lena Arefäll, Mats Söderberg
Avdelning: Avdelningen för lärande och arbetsmarknad
Datum: 2005-08-03
Mottagare: Ansvarig för gymnasieskolan
LSS-handläggare
Rubrik: Gymnasieelever vid folkhögskola

CIRKULÄR 2005:74

2005-08-03

Ansvarig för gymnasieskolan
LSS-handläggare

Gymnasieelever vid folkhögskola

Sveriges kommuner och landsting får allt oftare frågor rörande elever i gymnasieåldern som studerar vid folkhögskolor. Ofta handlar det om elever med olika former av funktionsnedsättningar eller elever som har avbrutit en gymnasieutbildning i en kommun och väljer att återuppta sina studier vid en folkhögskola.

Många folkhögskolor erbjuder olika former av stöd; t.ex. små undervisningsgrupper, assistans och anpassad teknisk utrustning. Dessutom har flera folkhögskolor internatboende med särskilt anpassade rum.

Regleringen avseende ansvar för kostnaderna för utbildningen m.m. för dessa elever är dock i vissa stycken oklar.

Folkhögskolor får bidrag från både staten och landstingen

Samtliga folkhögskolor erbjuder *allmän kurs* som kan ge behörighet till högskolestudier. Därutöver erbjuder vissa folkhögskolor *särskilda kurser* i till exempel musik, mediekunskap, språk och *korta kurser* av olika slag. Folkhögskolan är en studieform för vuxna. Någon övre åldersgräns finns inte men för folkhögskolans *allmänna kurs* finns en nedre åldersgräns på 18 år.

Folkhögskolornas kostnad för undervisningen täcks i första hand av generella statsbidrag för de olika utbildningarna och för funktionshindrade elever därutöver ett extra bidrag kallat förstärkningsbidrag. Statsbidragen fördelas av Folkbildningsrådet. Varje folkhögskola får en ramtilldelning som de själva förfogar över.

För assistans, tolk, anpassning av teknisk utrustning och anpassning av läromedel kan folkhögskolorna ansöka om bidrag hos Statens institut för särskilt utbildningsstöd, Sibus.

Skolorna får också bidrag från landstingen. Såväl folkhögskolor som har landstinget som huvudman som rörelseägda folkhögskolor får bidrag. För elever från andra landsting betalar landstingen sinsemellan interkommunal ersättning till det landsting där folkhögskolan är belägen. Samtliga landsting utom Norrbotten är

Sveriges Kommuner och Landsting

118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50
info@skl.se, www.skl.se

Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet i samverkan

med i detta system. Förhållandet innebär att både stat och landsting är med och finansierar kostnaden för utbildningen.

Folkhögskolor har rätt att ta emot elever under 18 år

På folkhögskolornas *särskilda kurser och korta kurser* är åldersgränsen 13 år. För dessa utbildningar erhåller skolorna bidrag från staten och landstingen för samtliga utbildningsplatser.

När det gäller elever som tas emot på en *allmän kurs* och påbörjar en utbildning innan de fyllt 18 år så erhåller folkhögskolorna inget bidrag från stat eller landsting för dessa elever förrän de uppnått 18 års ålder.

Av Förordning om statsbidrag till folkbildningen (SFS 1998:973) 6 § framgår de särskilda villkoren för statsbidrag: ”Till en *allmän kurs* som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet får endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Utan hinder härav får en folkhögskola till undervisning anta en yngre elev som går ett individuellt program i gymnasieskolan.”

Studerande har rätt till studiehjälp

Elever som studerar på heltid på folkhögskola har rätt till studiehjälp till och med vårterminen det år de fyller 20 år. Studiehjälpen består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Studiebidraget är för närvarande 950 kronor per månad och beviljas utan ansökan.

Centrala studiestödsnämnden, CSN, prövar om en elev har rätt till inackorderingstillägg och extra tillägg. Inackorderingstillägget är en stödinsats för elever som på grund av lång restid tillfälligt måste bosätta sig på skolorten. För elever som går på en utbildning på en folkhögskola som ger rätt till studiehjälp och är inackorderade på skolan ges inackorderingsbidrag av CSN. Om kraven för dagliga resor är uppfyllda är det hemkommunen som svarar för kostnaderna. Studiestödet till ungdomar mellan 18 och 20 år som studerar på heltid vid folkhögskola motsvarar därmed det stöd som elever vid kommunal gymnasieskola får.

Elever under 18 år som deltar i individuella programmet vid en folkhögskola är att betrakta som elever vid en kommunal utbildning. För att eleverna ska få studiehjälp krävs att eleven är inskriven i en kommunal gymnasieskola. För dessa elever ger inte CSN inackorderingstillägg. Inackorderingstillägg alternativt dagliga resor blir därmed en fråga som prövas av hemkommunen.

För elever med utvecklingsstörning gäller andra regler. De elever som på grund av skolgången behöver bo utanför föräldrahemmet har rätt till en bostad med särskild service enligt LSS 9 § om behov av insatsen finns. Insatsen förutsätter att folkhögskolan erbjuder ett boende som har tillstånd från länsstyrelsen.

Oklar reglering ifråga om kommunens roll

I prop. 1990/91:185 *Växa med kunskaper* sägs följande: ”Delar av de individuella programmen får – förutom i gymnasieskolan – anordnas inom olika utbildningsformer som komvux, arbetsmarknadsutbildning, lanthushållsskola och folkhögskola”. Av propositionen framgår också att ansvaret för upprättandet av det individuella programmet ska åvila styrelsen för utbildningen i hemkommunen. Mot bakgrund av denna skrivning gjorde Sveriges Kommuner och Landsting i cirkulär 2004:65 bedömningen att om en elev under 18 år får sin utbildning inom individuella programmet tillgodosedd på en folkhögskola så är det hemkommunen som ansvarar för utbildningskostnaden och, som ovan nämnts, dagliga resor alternativt inackorderingstillägg. Något förenklat kan man säga att kommunen då ”köper” utbildning av folkhögskolan.

Någon reglering avseende gymnasiestudier vid folkhögskola för elever under 18 år och kostnadsansvaret för detta utifrån skrivningarna i prop 1990/91:185 har dock aldrig blivit införda i Skollagen. Det rättsliga läget är därför oklart. Under alla omständigheter måste kommun och folkhögskola träffa överenskommelse om vad som ska ingå och ersättningens storlek. Här kan nämnas att elever vid folkhögskolor får betala för sina läromedel och för skollunch.

Enligt Lag om entreprenadförhållanden inom skolan (SFS 1993:802) får kommuner överlåta till en enskild fysisk eller juridisk person att bedriva viss undervisning inom gymnasieskolan. Det får emellertid endast avse undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil. En kommuns möjlighet att överlåta sin skyldighet avseende en gymnasieutbildning motsvarande nationellt eller specialutformat program är alltså mycket begränsad.

En folkhögskola kan naturligtvis utan hinder ta emot en elev över 18 år på allmän kurs som syftar till att ge kompetens motsvarande nationella eller specialutformade program. I sådana fall erhåller folkhögskolan statsbidrag till folkbildningen utifrån samma villkor som för andra utbildningsplatser i folkhögskolan. I dessa fall får eleverna sin rätt till gymnasieutbildning tillgodosedd av annan utbildningsanordnare än hemkommunen.

Vad gäller behov av stöd för dagliga resor för studiehjälpsberättigade elever, dvs. elever upp till 20 år är det dock hemkommunen som står för dessa. Om behov av

inackordering föreligger är det CSN som prövar rätten till inackorderingstillägg, och om det beviljas, står för bidraget.

Sammanfattningsvis är alltså den rättsliga regleringen avseende gymnasieelever under 18 år som studerar vid folkhögskola oklart. Det finns en förordning som ger folkhögskolor rätt att ta emot elever under 18 år, men delvis saknas reglering vad gäller kommunens möjligheter och skyldigheter ifråga om sådan utbildning.

Då utbildning vid folkhögskola kan vara ett bra alternativ för vissa elever bör den rättsliga regleringen i frågan klargöras. Förbundet har uppmärksammat Utredningen om entreprenader i gymnasieskolan (Dir. 2004:4) på de oklarheter som ovan beskrivits, och fått besked om att utredningen beaktar frågan i sitt arbete. Utredningen beräknas vara klar under september 2005.

Ytterligare information

Frågor rörande området kan ställas till Laina Kämpe 08-452 79 37, Eva-Lena Arefäll 08-452 79 45 och Mats Söderberg 08-452 79 42.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för lärande och arbetsmarknad

Louise Fernstedt

Laina Kämpe